

ДОСВІД РОЗВИТКУ МАСОВОГО СПОРТУ НА ПРИКЛАДІ МІСТА КОШИЦЕ (СЛОВАЧЧИНА)

На сьогодні в місті Кошице можна відмітити інтерес до спорту, рівень якого швидко підвищується, а також – значне зростання рівня авторитету Кошице на рівні міжнародних спортивних організацій. Це місто можна назвати «Містом марафонів», особливо – з огляду на проведення найважливішого і найдавнішого марафону Європи – Міжнародного Марафону Миру, а також Забігу Три Королі в Кошице, Нічного забігу в Кошице, Жіночого Забігу Вельвет, Мсьького забігу Клубу та Кампанії VSE, Забігу Зоопарк, а також – низки інших забігів на короткі дистанції, які часто і постійно проводяться під загальним гаслом «Зроби Кошице відомим завдяки бігу». Іншими цікавими спортивними подіями для мешканців є: Цілодобова естафета з плавання, катання на ковзанах на перекритій вулиці Майзес, змагання велосипедистів у фортеці навколо міста та футбольні турніри. Місто Кошице не завжди мало настільки сприятливе середовище для проведення спортивних змагань для мешканців з інвалідністю, але за допомогою Словацької олімпійської асоціації параплекіків (параплегія – параліч нижніх кінцівок) та приватних інвесторів місто впроваджує всі необхідні заходи для забезпечення позитивних умов і в цій сфері. Спортивну ситуацію в Кошице все ще не оцінити як повністю задовільну, незважаючи на кроки, які було зроблено в останній час. Кошице посло 10-е місце в списку Міст хокею Європи, Кошице було визначено Європейським містом спорту у 2016 році, а місто та його околиці задовольняють цим умовам для всіх напрямків спорту:

- у Кошице можна зайнятись катанням на водних лижах, вейкбордінгом, вейксерфінгом та віндсерфінгом;

- для плавання облаштовано пляжі у проєкті Язеро, міський громадський плавальний басейн, плавальний басейн Риба, плавальний басейн Трітон, плавальний басейн Червоної зірки, водний ставок Буковец та критий плавальний басейн, що відповідає олімпійським стандартам;

- у теніс можна пограти в комплексі тенісу, тенісних кортах та клубах в міських парках Аніка, Юності, Олімпія або Дранам. Любителі сквошу можуть зіграти в клубах Балді Сквош, Клуб Голем та Родинний Зал Оазис;

- працюють комплекси зимових видів спорту, такі як Кавечани та Яходна в Скіпарк-центрі Еріка в Койсовій Голі, де також доступні бігові доріжки;

- велосипедні маршрути: Головна вулиця, вулиця Коменського, район Чермель, берег річки Хорнад, Преосвська-Секівська - проєкт Язеро;

- скелелазанням в приміщенні можна займатись в Розломітах, де пропонується скалолазання з мотузкою, по валунах, дитячі курси, табори, розвиток команд, сходження з інструктором, супровід персонального тренера з альпінізму.

До того ж у місті налагоджено умови для занять гольфом, скейтбордінгом, парапланерізмом, боулінгом.

Тим не менш, всього цього все ще недостатньо, враховуючи інші розвинені європейські міста. На спорт у країнах ЄС витрачається близько 407 мільярдів євро, що становить 3,7% ВВП ЄС та створює 15 мільйонів робочих місць, що в свою чергу становить 5,4% ринку праці. Болгарія, Мальта, Чехія, Литва, Латвія, Польща, Австрія знаходяться в нижній частині списку, оскільки в середньому на одну людину для забезпечення спортивної діяльності витрачається менше 20 євро. Фінансова підтримка ще гірша в Словаччині, де держава виділяє лише 7 євро на одного громадянина (для

порівняння – в Державному Бюджеті України на 2020 рік передбачено 4,282 млрд.грн. на розвиток спорту, включаючи масовий спорт, фізичну культуру і професійний спорт. При врахуванні оцінки населення України без врахування тимчасово окупованих територій 37,3 млн грн. – держава виділяє на підтримку спорту в середньому 115 грн., або менше 4 євро в рік).

Треба зазначити, що розвиток масового спорту в Кошице має як гуманітарну так і соціально-економічну складову. У першу чергу – це допомога людям будь-якого віку щодо підтримання або досягнення оптимальної ваги, заохочення зробити здоровий вибір, наприклад, не вживати алкоголь, не курити або не приймати наркотики. Суттєво те, що спорт сприяє розвитку патріотизму, та водночас може бути використаний як інструмент для боротьби з расизмом та забобонами. Участь у будь-якому виді спорту – один з найкращих та найпродуктивніших способів проведення вільного часу.

Спорт – одна з найбільш динамічних і швидко зростаючих економічних галузей у світі. Вона відіграє важливу роль у місті Кошице, головним чином для дітей та молоді у веденні здорового способу життя, який може в подальшому стати однією із моделей для наслідування не тільки для молоді, але й старших поколінь. Реформа спортивної політики не буде успішною, якщо депутати міської ради Кошице, члени комісії з питань освіти, спорту та молоді, керівництво міста Кошице, працівники міської адміністрації та всі інші спортивні команди, спортсмени, тренери та всі вболівальники не зрозуміють значення цієї реформи та стануть боротися за її цілі. Важливо, щоб усі вищезгадані зацікавлені категорії мешканців міста працювали разом як одна команда для отримання необхідних відповідей на складні питання та пошуку ефективних рішень. Пріоритетом реформи є об'єднання всіх спортсменів у вирішенні поточних проблем у місті, і важливо, щоб Кошице не втрачало позиції в суспільстві, яку воно, безумовно, заслуговує.

Заняття спортом можуть позитивно впливати на людей, сприяючи кращому вибору рішень в сфері здоров'я, створюючи кращі звички та тестуючи межі можливостей людей, будуючи кращу версію самих себе та захищаючи молодь від наркотиків та інших нездорових звичок. Молодий спортсмен ймовірно буде дотримуватися здорового способу життя в дорослому віці і стане заохочувати своїх майбутніх дітей до подібного стилю життя. Тому, роблячи заняття спортом недоступними для більшості населення, можна отримати зниження рівня здоров'я та якості життя. Соціальний статус молодих сімей є основною причиною зниження інтересу до платних занять спортом, фізичної культури та послуг, тісно пов'язаних зі спортом через брак коштів. Саме тому місто повинно активізувати свою діяльність та допомогти вищезазначеним групам компенсувати свої витрати на участь у спортивних заходах, головним чином для групи людей середнього віку, що збереже доступн до спорту не лише їм, але й їх дітям. Місту як засновнику та управлінцю шкіл та спортивних змагань необхідно переконатися, що діти і молодь можуть займатись будь-яким вибраним видом спорту. Здоров'я та фізичний стан молодого та середнього поколінь наразі насторожують, і дуже важливо це змінити.

Клас фізичного виховання, серед іншого, відповідає за компенсацію учням виснажливої шкільної програми. До вчителів фізичної культури часто ставляться не справедливо і вони не отримують відповідної кількості преференцій в порівнянні з викладачами інших предметів. Це безпосередньо впливає на зменшення інтересу до викладання цього предмета, змушує школи знижувати свої критерії і, таким чином, знижувати якість освіти, яку отримують учні. Це наочно підтверджується даними фізичного оцінювання дітей в початкових школах. Тривожні 70% випускників університету, які спеціалізуються на спорті та фізкультурі, обирають іншу сферу праці, ніж викладання. Дослідження показують, що 70% дітей та молоді проводять більше 4 годин на день за комп'ютером з різних причин: пов'язаних зі школою або розвагами. Лише кожен третій учень виділяє час на організовані заняття спортом, але цього недостатньо.

Відсутність руху у дітей та учнів сприяє появі ожиріння, поганої постави та інших проблем зі здоров'ям. Близько 18% дітей мають зайву вагу, а 7% - страждають ожирінням, і ситуація лише погіршується. Громадські організації за допомогою профільного міністерства організують заходи для дітей дошкільного віку, такі як фізичні та навчальні змагання та спортивні заняття, що ведуть до олімпійського розвитку. Словацька олімпійська федерація організовує олімпійські фестивалі для дітей та молоді у поєднанні з мистецькими змаганнями на спортивну тематику. Ці заходи організуються в Кошице за батьківської згоди та проводяться зовнішніми клубами, організаторами курсів, присвячених підготовчим тренуванням до плавання, катанню на лижах, ковзанах та базовій гімнастиці. Місто готує запуск нового спортивного дошкільного закладу, і він стане другим такого типу у місті. Фізичне виховання – обов'язковий урок у початкових та середніх школах, але лише 2-3 години на тиждень. Уроки плавання є частиною фізичного виховання в початкових школах. Студенти також можуть вибрати заняття спортом як позакласну діяльність. Кошице – єдине місто Словаччини, яке щорічно організовує спортивну лігу з 11 видів спорту, змагання в якій відбуваються щодня після школи. Однак, інтерес до ліги не дуже значний, що викликає занепокоєння як з боку вчителів, так і учнів. Існують також спеціальні спортивні класи, в основному орієнтовані на хокей, а класи з акцентом на футбол, фігурне катання, плавання та волейбол наразі готуються до впровадження. Адміністрація Кошице забезпечує діяльність однієї спортивної середньої школи, і ще однієї – приватної. Позакласні заняття, такі як заняття спортивні класи та класи рухової активності, доступні у Центрах вільного часу (позашкілля). Місто готує регулярні спортивні заходи для учнів початкових класів та незареєстрованих спортсменів через проєкт шкільної ліги. Кілька шкіл пропонують особливу опіку для учнів із вадами здоров'я чи фізичними обмеженнями. Плавання, катання на лижах, піші прогулянки та інші заходи на природі стали неонов'язковими предметами, тому вони проходять лише за умови, якщо ними зацікавлені батьки. Багато шкіл потребують кращого обладнання або ремонту та заміни спортзалів та спортивного оснащення, що використовуються для проведення спортивних змагань. Школа, у якій немає або не вистачає спортивного інвентарю, тренажерних залів або зовнішніх майданчиків, буде опікуватися приватними інвесторами протягом 2020 року. Асортимент та якість фізичного виховання в університетах базуються на кредитній системі освіти. Навіть університетські спортивні клуби відчувають фінансові труднощі, і якість знизилася в порівнянні з попередніми роками. Відсутність інтересу до спорту часто пояснюється фінансовою проблемами студентів. Виходом з ситуації могло би стати створення спортивних центрів в університетах за допомогою інших спортивних федерацій. Тоді клуби могли би змагатись у національних змаганнях, в яких одночасно з цим могли б брати участь і студенти коледжів, адже зараз наші екстраліги віддають перевагу іноземним гравцям, що не дає нашим молодим спортсменам достатньо місць та призводять до низької якості наших національних команд. Недержавними організаторами, що працюють у галузі шкільного спорту, є Словацька асоціація університетського спорту. Вони є членами міжнародних федерацій (ISF та FISU). Їх мета - охопити молодь та залучити їх до занять спортом та фізичною активністю за допомогою шкільних та інших національних федерацій.

Зміни в соціально-економічному статусі стали причиною різноманітних негативних наслідків у сфері фізичної культури та спорту. Система, яка працювала над тим, щоб створити сприятливе для спорту середовище для дітей та молоді, була зламана, а непрацююча база – це все, що залишилося. Дуже погано продуманими рішеннями свого часу стали закриття центрів для спортсменів професійного рівня та тренувальних центрів для молоді. Збору інформації, планування та аналізу щодо стану спортивної підготовки на центральному національному рівні просто не існує. Спортивний рух, спортивні команди і клуби та інші організації змушені зменшувати рівень своєї діяльності через фінансові

проблеми. Суттєво бракує фінансової підтримки науці та науково-дослідницьких закладам в сфері спорту. Колись популярні види спорту не розвиваються, застоюються і стають не такими привабливими для людей, як колись. Шкільні центри та класи для талановитої молоді – єдине, що залишилося від старої системи. Добре перевірена система середніх шкільних та університетських видів спорту, яка дала чудові результати – це те, чого сьогодні не вистачає у Словаччині.

Спорт високих досягнень потребує систематичних тренувань та наявності підготовчої системи для спортсменів, яка вибрала відповідний напрямок спорту, та наполегливої роботи з молоддю, а також - створення відповідних умов для зростання і успішності. Топ-спортсмени представляють великий інтерес для ЗМІ, спонсорів і є зразками для наслідування дітей, а їх зарплати дорівнюють зарплатам політиків та представників інших високооплачуваних професій. Про розвиток країни судять по її спортивним досягненням. Місто самостійно не в змозі гарантувати належну фінансову підтримку професійним спортсменам, і саме це Кошице хоче змінити. Ми прагнемо створити ефективну та прозору систему фінансування для всіх спортсменів, головним чином - для молоді на початкових етапах їх спортивної підготовки.

Шляхом ретельного аналізу основних проблем були знайдено новий формат реформи спортивної політики.

Основними проблеми є:

- Відсутність визначених аспектів поєднання спорту та молоді;
- Недостатній рівень освіченості населення щодо цього питання;
- Невідповідний розмір вартості будівництва і утримання спортивних споруд та наявного на це фінансування, особливо з урахуванням податків;
- Диверсифікація в сфері вже створених або існуючих самостійно напрямків спорту;
- Недостатня фінансова та матеріальна допомога;
- Неповна законодавча база;
- Погана координація органів влади, що займаються питаннями спорту та молоді;
- Погані відносини між діячами різних видів спорту через попередню конкуренцію;
- Непрацюючі інформаційні системи;
- Відсутність професійного апарату управління.

В квітні 2007 року в місті було створено місцевий інформаційний портал для того, щоб громадяни дізнавались про успіхи наших спортивних команд та окремих спортсменів. Ось чому Кошице отримало перемогу в Словаччині у сфері спортивного інформування. Однак введення даних на цей портал є досить складним, і наші команди важко звикають до цього. Ствоєння окремого спортивного розділу в місцевій газеті дуже допомогло б нашим спортсменам, адже там було б написано про всі їх успіхи. Регулярні інформаційні сюжети на місцевому телебаченні за участі найбільш титулованих спортсменів теж могли би стати дуже корисними.

Місто свого часу втратило багато відповідних приміщень, які публічно фінансувались міською владою шляхом передачі цієї нерухомості спортивним клубам та організаціям по символічній ціні. Багато з них перестали бути придатними до подальшого виокремлення через відсутність додаткової підтримки з боку міста чи держави. Більшість об'єктів було продано або приватизовано, і потрібно сказати, що нинішня ситуація на жаль не є прозорою. Необхідно провести перевірку таких об'єктів, з'ясувати форми їх власності, оцінити їх стан та потенційну цінність та інвестувати в їх модернізацію та належне утримання. Нові навчальні зони зазвичай будуються за допомогою фінансування з приватних джерел. Їх все ще недостатньо, і вони не обладнані для задоволення потреб спортивного руху. У міста недостатньо фінансів для великих капітальних вкладень.

На сьогоднішній день досі не існує чіткої організаційної структури, ієрархії обов'язків, а також відсутнє партнерство між суб'єктами, які працюють у сфері спорту. Вертикальні зв'язки між державною службою, державною адміністрацією, федераціями, клубами та іншими організаціями явно відсутні. Ми повинні запропонувати функціонуючу координацію та обмін інформацією між такими організаціями, як: міністерство, округ, місто, спортивна школа, клуби та інші організації. Окружна та міська спортивна асоціація повністю розпущені, що є дуже негативним фактором, оскільки їх функції тепер перейшли місту, яке не може їх виконати в повному обсязі через брак коштів.